

агенти, а за гладуващото учителство дирѣха суми отъ икономически слабитѣ общини, отъ несъществуващитѣ училищни фондове или отъ частната благотворителностъ. Държавата създаде и наредби за назначението, мѣстенето и уволнението на учителството, ала тѣ се оказаха само въ полза на селскитѣ кметове, лихвари, кръчмари, окол. началници, инспектори и други агенти на буржуазията. Бѣ провалено и Цанковото предложение и премахнатъ § 24, съ който се забраняваше на учителитѣ да се сдружаватъ, ако уставътъ имъ не е утвърденъ отъ М. Н. Просвѣта, обаче, и това нищо не донесе на учителството. *Напротивъ, народното учителство тѣй бѣ лъгано съ всевъзможни законопроекти, наредби, обещания, бѣ подигравано, гонено и тероризирано, че, въ края на крайщата, частъ отъ него можа да схване класовия характеръ на държавата.* Народното учителство видѣ, наистина, държавата да прави „реформи“ въ областта на просвѣтата, обаче, тѣ съвсемъ не идѣха да подобратъ материалното му и правово положение. Колкото и да се прикриваше държавата задъ лъскавитѣ фрази и декламации за горещото си желание „да удовлетвори справедливитѣ учителски искания“, ала тя на практика нищо не вършеше, или, ако вършеше нѣщо, изхождаше отъ класовитѣ интереси на буржуазията. Това двоеличие въ дѣлата и думитѣ на държавнитѣ агенти не можеше иначе да се обясни, освенъ съ класовия характеръ на държавата. Къмъ последното заключение можеше да се дойде само посредствомъ теорията и практиката на социалдемократията, очистени отъ всѣкакво общодѣлство, радикалдемократизъмъ, въобще, очистени отъ всѣкакви нюанси на буржуазенъ демократизъмъ. За вѣрно обяснение и освѣтление политиката на държавата въ областта на просвѣтата, политика, която влиза въ противоречие съ интереситѣ и исканията на народното учителство, само до теорията и практиката на социалдемократията можеше да се прибѣгне. Колкото и да се напѣваха съюзнитѣ теоритици, „общодѣлцитѣ“, да обяснятъ политиката на държавата като лично дѣло на „безумни и невежи управници“ и да ѝ даватъ умъ, обаче тѣхнитѣ напѣвания не отидоха по-далечъ отъ нѣколко безсърджателни сухопарни фрази за културностъ и правностъ на държавата, до „истински демократически режимъ“ и до „невежеството, некултурността и ориенталщината“ на управницитѣ. Разбира се, че мислещата частъ отъ учителството, която търсѣше обективнитѣ причини на общественно-политическитѣ явления у насъ, не се задоволи. Тази частъ и тукъ намѣри спасението въ теорията и практиката на социалдемократията; тукъ намѣри ключа за обяснение на българската училищна действителностъ и, частно, политиката на държавата въ областта на просвѣтата.

За това свързване теорията на *научния социализъмъ* съ общественно-училищната ни *действителностъ*, въобще, и, въ частностъ, съ учителското движение, най-много допринесе *научниятъ* органъ на социалдемократията — сп. „Ново Време“ и неговиятъ редакторъ, Д. Благоевъ.

Не ще съмнение, че причината, да може частъ отъ учителството да извлѣче поука за себе си отъ нашата действителностъ и борбитѣ на